

УДК 338.332.1

Оксенюк К.І., к.е.н., доцент

Ковальська Л.Л., д.е.н., професор

Луцький національний технічний університет

ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ПІДПРИЄМНИЦЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ РЕГІОНУ

У статті розглянуто сутність та структуру підприємницького потенціалу регіону. Автором досліджено вплив кожного структурного елементу на підприємницький потенціал регіону.

Ключові слова: потенціал, регіон, підприємницький потенціал регіону, фінансовий потенціал, інфраструктурний потенціал, трудовий потенціал, виробничий потенціал, інноваційний потенціал.

Oksenyuk K., Kovalska L.

CONTENT AND STRUCTURE OF ENTREPRENEURIAL POTENTIAL OF THE REGION

The article considers the essence and structure of entrepreneurial potential of the region. The author studies the influence of each structural element on entrepreneurial potential of the region.

Keywords: potential, region, entrepreneurial potential of the region, financial potential, infrastructure potential, labor potential, production potential, innovative potential.

Оксенюк Е.И., Ковальська Л.Л.

СОДЕРЖАНИЕ И СТРУКТУРА ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОГО ПОТЕНЦИАЛА РЕГИОНА

В статье рассмотрено сущность и структуру предпринимательского потенциала региона. Автором исследовано влияние каждого структурного элемента на предпринимательский потенциал региона.

Ключевые слова: потенциал, регион, предпринимательский потенциал региона, финансовый потенциал, инфраструктурный потенциал, трудовой потенциал, производственный потенциал, инновационный потенциал.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В умовах децентралізації економіки, що супроводжуються трансформаційними процесами, посиленням дезінтеграції практично усіх економічних явищ, рівень розвитку держави все більше залежить від підприємницького потенціалу регіону. Саме підприємницький потенціал є стратегічним резервом розвитку регіону. Підприємницький потенціал – це той інструмент, що здатний забезпечити вихід із кризи, зменшити безробіття, стабілізувати ринок праці, підвищити рівень життя населення та конкурентоспроможність вітчизняної економіки [1, с. 155; 2].

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Теоретичні та прикладні аспекти дослідження підприємницького потенціалу є предметом вивчення вітчизняних і закордонних науковців. Зокрема, значний внесок у дослідження потенціалу регіону зробили такі науковці, як О. Амоша, Л. Абалкін, О. Анчишкін, Є. Бойко, В. Геєць, З. Герасимчук, М. Долішній, С. Дорогунцов, В. Захарченко, М. Іванов, В. Євдокименко, Л. Ковальська, І. Лукінов, І. Михасюк, Е. Фігурнов, М. Чумаченко, І. Школа, В. Щелкунов та інші. Вивченню підприємницького потенціалу на рівні підприємства присвятили власні праці І. Бердичевський, Н. Бердичевська, Н. Краснокутська, І. Репіна, Ю. Рубін, І. Чепляєва, І. Бубенець. На рівні регіону, муніципального утворення підприємницький потенціал досліджують А. Бутенко, Є. Лазарєва, І. Сараєва, Л. Філобокова та інші.

Метою статті є дослідження теоретичних підходів до трактування сутності підприємницького потенціалу та обґрунтування його структури; висвітлення місця кожної структурної компоненти у структурі підприємницького потенціалу регіону.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Для визначення економічного змісту поняття «підприємницький потенціал регіону» проаналізуємо зміст категорії «потенціал».

В етимологічному значенні термін «потенціал» походить від латинського слова «potentia» та означає силу, міць. З економічної точки зору потенціал розглядається у двох напрямках. Перший трактує потенціал як ресурсне забезпечення, запаси, джерела, резерви [3, с. 13], другий – як «можливості окремої особи, суспільства, держави в певній області» [4, с. 948].

Під потенціалом розуміємо максимальні можливості об'єкта функціонування з урахуванням факторів впливу раціонально використовувати усі види ресурсів для досягнення поставлених цілей.

Узагальнюючи розглянуті напрями, можемо зазначити, що потенціал регіону — досить складне та багатоаспектне поняття, якому притаманні наступні характеристики: обсяг та види ресурсів регіону (що використовуються чи можуть бути використані); можливість території забезпечити суспільні потреби; здатність ефективно функціонувати [5].

Аналіз літературних джерел щодо дослідження змісту поняття «підприємницький потенціал» дозволив виділити три підходи до його трактування:

- сукупність ресурсів та здатність їх трансформувати у результат;
- індивідуальні характеристики підприємця;
- сукупність бізнес-ідей.

Під підприємницьким потенціалом пропонується розуміти комплексну категорію, яка відображає сукупність інтелектуальних характеристик, можливостей, здібностей, знань та навичок підприємців ефективно використовуючи наявні ресурси реалізовувати бізнес-ідеї для досягнення поставлених цілей.

Саме структура підприємницького потенціалу регіону є інструментом, що дозволяє виявити невикористані резерви, визначити існуючий стан, розробити стратегію розвитку. Підприємницький потенціал регіону є складною та динамічною системою, оскільки зв'язки між окремими структурними складовими здійснюють вплив на елементи, сприяючи переходу на новий якісний стан.

Структура підприємницького потенціалу регіону подана на рис. 1

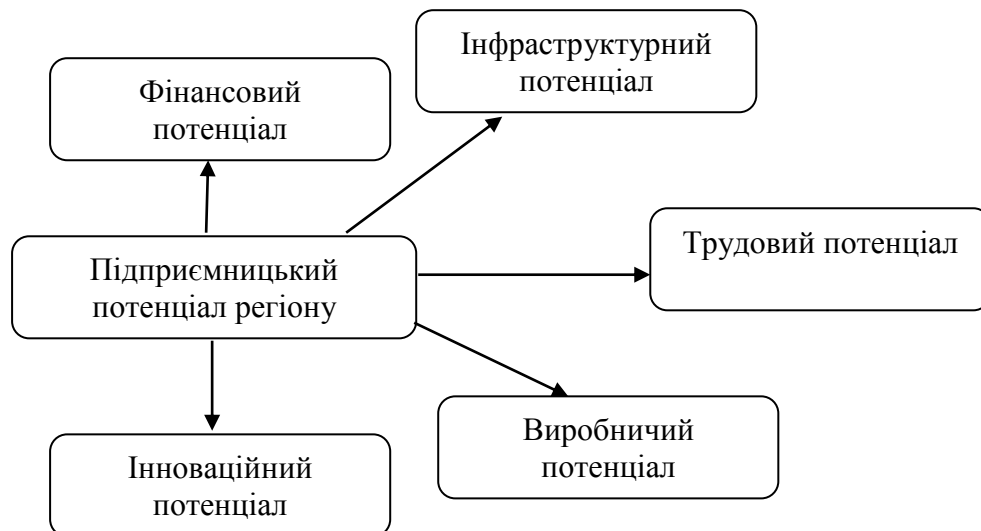

Рис. 1. Структура підприємницького потенціалу регіону

Структурними компонентами підприємницького потенціалу регіону є фінансовий потенціал, інфраструктурний потенціал, трудовий потенціал, виробничий потенціал, інноваційний потенціал.

Фінансовий потенціал регіону являє собою наявні та потенційні можливості ефективного використання фінансових ресурсів задля забезпечення його стійкого розвитку. Фінансовий потенціал регіону споживається та відтворюється у тій чи іншій формі в процесі функціонування. Схема взаємозв'язку фінансового та підприємницького потенціалу регіону має наступний вигляд. Вихідним моментом підприємницького потенціалу є наявні фінансові ресурси, з приєднанням потенційних фінансових ресурсів (як за рахунок підвищення ефективності використання ресурсів, так і мультиплікатора економічного розвитку) можливості такого розвитку розширюються, таким чином, фінансовий потенціал стає основою формування підприємницького потенціалу регіону [6, с. 131].

Актуальність вищенаведеного підходу можна довести на прикладі того, що будь-яка сучасна макро- і мікроекономічна система у розумінні механізмів та систем вимірювання базується на фінансах [7]. Фінансові одиниці та фінансові показники дедалі частіше стають індикаторами виміру на усіх етапах розвитку економічних систем. Якщо розглядати регіон як систему, стає зрозумілою особлива актуальність розгляду даної концепції з практичної точки зору, оскільки підприємницький потенціал регіону значною мірою визначає результати його росту через певний проміжок часу.

Інфраструктурний потенціал регіону створює передумови його стратегічного розвитку. Складовими інфраструктурного потенціалу є виробнича, соціальна, ринкова інфраструктура.

На сучасному етапі дедалі більшого значення і пріоритетності у структурі підприємницького потенціалу регіону набуває трудовий потенціал, що представляє собою сукупність якісних та кількісних характеристик трудових ресурсів, які визначають максимальні можливості регіону щодо виробництва високоякісної конкурентоспроможної продукції та надання послуг відповідно до попиту регіонального, національного та міжнародних товарних ринків; розвитку інфраструктури, сфери освіти і мистецтва, активізації інноваційної діяльності [8, с. 29].

Виробничий потенціал регіону визначається потенціалом національної економіки загалом і являє собою можливий обсяг виробництва продукції (зокрема, валового регіонального продукту – ВРП), який економіка регіону має змогу виробити в умовах повної зайнятості. Складниками виробничого потенціалу регіону є потенціал наявних у регіоні основних фондів; трудові ресурси, задіяні у виробничій діяльності; матеріальні ресурси, що охоплюють доступ до сировини, її якісні характеристики, своєчасність поставки; природний потенціал, який передбачає географічне розташування, кліматичні умови, рекреаційне розташування [1, с. 156].

Не менш важливим елементом є інноваційний потенціал регіону, що являє собою сукупні можливості щодо впровадження нових ідей, залучення та використання ресурсів, які необхідні для здійснення інноваційної діяльності регіону. Під час оцінки інноваційного потенціалу необхідно звернути увагу на такі складники, як дослідницький потенціал населення, наукомісткість валового регіонального продукту, частка витрат на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи в загальній сумі витрат, винахідницький потенціал економічного активного населення, рівень упровадження інновацій підприємницьким сектором. Зростання кількості підприємств, що впроваджують інновації, та витрат на здійснення інноваційної діяльності створює передумови для формування підприємницького потенціалу регіону.

Усі вищенаведені структурні складові підприємницького потенціалу знаходяться між собою у взаємозв'язку та взаємозалежності.

Ефективне використання підприємницького потенціалу в регіоні забезпечується за таких умов: матеріально-технічної, інформаційної та фінансової підтримки сфери малого й середнього бізнесу; спрощення процедури оформлення дозвільних документів; відпрацювання простої й доступної схеми вирішення земельних питань; розвиток лізингу машин, обладнання та інших засобів виробництва, складування, реалізації продукції; вдосконалення системи оподаткування підприємницької діяльності; підвищення рівня безпеки підприємницької діяльності; надання інформаційної (навчання, консультування), грошової допомоги безробітним (безпроцентної позики тощо), які бажають зайнятися підприємницькою діяльністю; створення бази даних, яка б містила інформацію про традиційні, специфічні для різних місцевостей ремесла з метою надання кваліфікованої інформаційної допомоги підприємцям, які бажають зайнятися таким видом діяльності.

Висновки. Отже, проведені дослідження дозволили:

1) на основі виділення існуючих підходів до визначення поняття «підприємницький потенціал» трактувати його як комплексну категорію, яка відображає сукупність інтелектуальних характеристик, можливостей, здібностей, знань та навичок підприємців ефективно використовуючи наявні ресурси реалізовувати бізнес-ідеї для досягнення поставлених цілей;

2) проаналізувавши підходи до структурної будови підприємницького потенціалу регіону, виділити його складові;

3) запропонувати наступну структуру підприємницького потенціалу регіону, основними елементами якої є: фінансовий потенціал, інфраструктурний потенціал, трудовий потенціал, виробничий потенціал, інноваційний потенціал.

1. Мігай Н.Б. Підприємницький потенціал як стратегічний резерв підвищення регіональної конкурентоспроможності. Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 30(1). С. 155-159.

2. Оксенюк К.І. Підприємницький потенціал регіону: сутність та напрями забезпечення його розвитку. Економічний форум. №3. 2017. С.56-60.

3. Економічна енциклопедія: Утрьох томах. Т.3. Редкол.: С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. К.: Видавничий центр «Академія», 2002. 952 с.

4. Большой энциклопедический словарь. 2 е изд., перераб. и доп. М.: «Большая Российская энциклопедия»; СПб: «Норинт», 1998. 1456 с.

5. Вахович І.М. Зміст та структура ендogenousного потенціалу регіону. Економіка та держава. №11. Київ, 2010. С.41-43.

6. Оксенюк К.І. Структура стратегічного потенціалу транскордонного регіону. Економічні науки. Серія: «Економічна теорія та економічна історія». Зб. наук. праць. Луцький національний технічний університет. Випуск 6 (23). Редкол.: відп.ред. д.е.н., професор Герасимчук З.В. Луцьк, 2009. С.125-135.

7. Ковальська Л.Л., Оксенюк К.І. Стратегічний потенціал регіону: методика оцінки та механізм нарощення : моногр. Луцьк : РВВ ЛНТУ, 2010. С. 148.

8. Кунцевич В.О. Поняття фінансового потенціалу розвитку підприємства та його оцінки. Актуальні проблеми економіки. 2004. №7. С.123-130.